

Nota preliminar

per Albert E. Kahn

La primera vegada que vaig parlar amb Pau Casals de la possibilitat d'escriure un llibre sobre ell, tenia pensada una idea bastant diferent del resultat final. El llibre que imaginava aleshores havia de descriure — amb paraules i fotografies — la seva vida i el seu treball quotidians, i presentar el seu retrat com a artista i com a home. Jo m'ocuparia del text i de les fotografies.

Mentre va durar el treball preparatori vaig viatjar intensament amb Casals per diversos països, i vaig assistir als seus concerts, a les seves classes magistrals i a les representacions de l'oratori El pessebre, així com als festivals en els quals participà. Periòdicament el visitava a Puerto Rico. A més de fotografiar les seves diverses i infatigables activitats, prenia notes o enregistrava les nostres converses, que unes vegades consistien en diàlegs informals, i d'altres, en un estructurat intercanvi de preguntes i respostes en relació amb les seves experiències passades i les seves opinions sobre una àmplia sèrie de temes. Per enriquir el meu coneixement sobre els seus primers anys, vaig examinar els papers i les notes que tenia a Molitg-les-Bains, a França, i a la casa de Sant Salvador, al Penedés.

A mesura que anava aprenent coses sobre Casals, més insatisfet em sentia en relació amb el concepte original del

llibre. La seva activitat professional s'estenia com un transcendental panorama històric i el seu drama vital tenia una significació tan rica i humana, que cada vegada se'm feien més paleses les limitacions del llibre, que es concentrava en el present i fallava en el moment de fusionar-lo amb el passat. Per altra banda, hi havia tant de color i tanta cadència en les paraules de Casals, tanta poesia en els seus records i reflexions personals, que la seva veu em semblà irrevocablement lligada a la descripció de la seva història.

Durant un temps vaig pensar a transcriure textualment les preguntes i respostes procedents de les nostres converses, però els resultats van ser frustrants. Perquè, formalment, tenien una qualitat mecànica i les meves preguntes resultaven no solament supèrflues, sinó també intruses. Cada cop era més clar que les paraules de Casals havien d'anar soles.

Se'm va acudir aleshores la idea d'eliminar les meves preguntes i coordinar els records i els comentaris de Casals dins una unitat de narració, caprici i tema principal. Vaig parlar d'aquest esquema amb Casals, que el va aprovar. Gradualment, el llibre va anar adquirint la forma present.

Solament hi ha una qüestió per a aclarir. Casals va rebutjar insistentment durant molts anys d'escriure una autobiografia. En paraules seves, en una de les cartes que em va escriure: "No tinc el sentiment que la meua vida mereixi ser commemorada en una autobiografia. He fet solament allò que havia de fer". Per tant, l'aproximació a aquest llibre no s'ha de fer com si fos autobiogràfic. Una autobiografia és el retrat d'un home fet per ell mateix; i aquesta obra és, inevitablement, en part, el meu retrat de Casals. Malgrat que les paraules del llibre siguin les seves, l'estructura és feta per mi i sóc el responsable de determinar-ne una bona part del contingut. Si, la història, l'hagués escrita el mateix Casals, evidentment ell hauria elegit d'emfasitzar altres aspectes de la seva vida.

L'obra s'ofereix, doncs, com un retrat de Casals dibuixat pels seus records i les seves observacions, que he recollit en els últims anys i he reunit en la forma present. De l'extensió concebuda a les seves mateixes paraules he tractat de retratar-lo, sobretot, com un home la vida del qual és un testament del seu credo de "la indivisible afinitat entre l'art i els valors humans".